

خاتمی و کردستان

نگرشی به انتخابات سال هشاد
در کردستان

احسان هوشمند

۱- استان کردستان بخشی از مناطق غرب کشور است که کردها در آن ساکنند و دومین استان محل سکونت کردها پس از کرمانشاه می باشد. کردستان بر اساس سرشماری ۱۳۷۵ دارای جمعیتی در حدود یک میلیون و چهارصد هزار نفر می باشد. که ۷۰۵۷۱۵ نفر یعنی حدود ۵۲/۴ درصد جمعیت آنرا ساکنین نقاط شهری تشکیل می دهد. به دیگر سخن کردستان در دهه ۷۰ شاهد تحول عمیقی به لحاظ اجتماعی - فرهنگی و جمعیتی گردیده و آن اینکه شمارگان ساکنین شهرها بر روستائینان پیشی گرفته است.

از مجموع ۱۱۴۶۴۵۹ نفر جمعیت ۶ ساله و بالاتر استان حدود ۷۸۲۶۳۲ نفر یعنی ۶۸/۲۶ درصد نیز باسواد بوده که این نسبت برای مردان ۷۸/۷۸ درصد و برای زنان ۵۷/۴۰ درصد بوده است.

رشد جمعیت شهرنشین و نیز جمعیت باسواد نشانگر تحولات گسترده در اوضاع و احوال اجتماعی و فرهنگی این مناطق و نهایتاً پدیداری خواستها، آرمانها و آرزوهای نوین اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. خصوصاً آنکه در زمینه بسیاری از شاخصهای توسعه همچون بزرگراهها، فرودگاه، راه آهن، وجود کارگاهها و کارخانه های بزرگ صنعتی، اشتغال و بهره وری اقتصادی، کردستان جزو محرومترین مناطق کشور می باشد.

۲- از دیگر سو (به درست و یا به غلط) کردستان در اذهان بسیاری، یادآور برخی رویدادهای سیاسی و درگیری های مسلحانه در قرن اخیر است. از جمهوری کردستان تا همکاری بارزانی - شاه - سیا در شمال عراق و درگیری های خونین سالهای ابتدایی پس از انقلاب ۵۷ تا طرح مطالبات سیاسی و فرهنگی و اقتصادی و مذهبی توسط بخشی از کردها با تاسی به ایدئولوژی ها و مکاتب متعدد مارکسیستی، سوسیالیستی، ناسیونالیستی و گاه دینی توسط احزاب و جنبشهای مختلف ابتدا کومله و

دمکرات و فدایی خلق و...

براساس این نگرش همواره نام کردهادر ذهن برخی با اسلحه و ستیز تداعی می شود!

به زعم این عده (همچون بعضی مستشرقین و همچنین برخی کردهای شوو نیست) کردها مردمی هستند اسلحه به دست، تجزیه طلب و مترصد فرصت تا در هنگامه ازهم پاشیدگی یا ضعف اقتدار نظام سیاسی برای دستیابی به خواست های خود مسلحانه وارد عمل شوند.

۳- پس از فرو کش کردن دامنه درگیری های نظامی در کردستان و خصوصاً در سال های پایانی شصت و اوایل دهه هفتاد، اجرای برنامه های ۵ساله توسعه کشور در بسیاری از مناطق واز جمله کردستان امیدهایی را برانگیخت. مردم امیدوار گردیدند پس از پایان درگیری های منطقه و نیز جنگ ۸ ساله با عراق زمینه سرمایه گذاری اقتصادی دولت در منطقه افزایش یافته ، توسعه صنعتی و اقتصادی منطقه در اولویت قرار گیرد کارخانه های جدید راه اندازی شود سهم کردها خصوصاً کردهای سنی مذهب در مدیریت سیاسی و ساختار قدرت کشور افزایش یابد و توجه به اعتقادات دینی کردها در رسانه های گروهی تقویت گردد و...

اما گذشت چهارسال از ریاست جمهوری هاشمی رفسنجانی برای مردم به معنای دستیابی به آرزوها و آمال نبود و در دوره دوم انتخاب هاشمی رفسنجانی به ریاست جمهوری، کردستان تنها استانی است که به هاشمی رفسنجانی «نه» می گوید! و احمد توکلی در ششمین انتخابات ریاست جمهوری در استان کردستان حائز اکثریت آرا می شود و بدینوسیله مردم کردستان به آرامی نارضایتی خویش را از وضع موجود با رای خود بیان می کنند. پس از انتخاب مجدد هاشمی رفسنجانی، وی به سرعت باتعیین استاندار جدید کردستان که از آذری زبانهای قروه کردستان بود، نشان داد

که علی‌الظاهر سعی در تغییر اوضاع دارد. استاندار بر گزیده‌داری گرایشات سیاسی نزدیک به هیأت‌های مؤتلفه اسلامی (جناح راست) همواره مدعی بوده و هست که در طی ۴ سال مدیریت خویش ۱۳ هزار پروژه! عمرانی رادر کردستان به اجرا درآورده است.

امادر هفتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری علیرغم نظر و حتی اعمال نظر! و دیگر شیوه‌های قانونی و غیر قانونی این بار تمام نقاط ایران با کردستان همراه‌گشته و محمد خاتمی به عنوان ریاست جمهوری برگزیده می‌شود.

باردیگریز از گذشت ۴ سال به عنوان رویدادی معنادار! خاتمی باز برگزیده می‌شود. اگر توکلی در ششمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ۲۱۱/۴۲۷ نفر رای می‌آورد این بار تنها ۲۸۰۷۲ رای حاصل نامزدی وی در کردستان است.

در هر حال این بار اعتراض و نارضایتی مردم نه با تغییر رای بلکه با کاهش چشمگیر مشارکت در انتخابات همراه است. گویا تنها ۵۳/۴ درصد از مردم در انتخابات شرکت کرده‌اند و البته خاتمی با ۴۲۳۱۶۶ رای بیش از ۸۷ درصد آرا را کسب می‌کند اما در هر حال افت شدید مشارکت چیزی نیست که بتوان به سادگی از آن گذشت! چرا؟

مقایسه شرکت مردم استان کردستان در انتخابات ریاست

جمهوری و مجلس طی سالهای ۷۲ تا ۸۰

نوع انتخابات	تعداد واجدین آراء	تعداد شرکت کنندگان	درصد مشارکت	فرد برگزیده	رای برگزیده
ششمین دوره ریاست جمهوری سال ۷۲	۶۱۷/۵۰۰	۲۸۱/۷۹۰	۶۱/۸۳	توکلی	۲۱۱/۴۲۷
هفتمین دوره ریاست جمهوری سال ۷۶	۷۵۲/۰۰۷	۶۱۷/۳۵۱	۸۲/۰۹	خاتمی	-
مجلس ششم سال ۷۸	۸۳۲/۲۵۰	۵۸۴/۱۱۵	۷۰/۲	-	-
هشتمین دوره ریاست جمهوری سال ۸۰	۹۱۰/۳۶۴	۴۸۶/۵۹۶	۵۳/۴۵	خاتمی	۴۲۳/۱۶۶

در دوره دوم انتخاب هاشمی رفسنجانی به ریاست جمهوری، کردستان تنها استانی است که به هاشمی رفسنجانی «نه» می‌گوید! و احمد توکلی در ششمین انتخابات ریاست جمهوری در استان کردستان حائز اکثریت آرا می‌شود و بدینوسیله مردم کردستان به آرامی نارضایتی خویش را از وضع موجود با رای خود بیان می‌کنند.

منجر به بروز درگیری‌هایی در سطح برخی شهرستانهای استان کرمانشاه گردید) و مرحوم باقر فرسا، حضور گسترده نیروهای غیر بومی در ساختار مدیریتی استان، پخش برنامه‌های مغایر اعتقادات مردم منطقه در رسانه ملی، برخورد تحکم‌آمیز بامردم و... از دیگر عوامل نارضانی آن دوران شناخته شده است.

اما شروع به کار دولت اصلاحات بارقه‌های امید نه در کردستان بلکه در تمامی ایران برانگیخت. مردم، منتظر اصلاحات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی وسیع در کشور و خصوصاً در منطقه بودند که اعزام استاندار کرد جوان یعنی عبدالله رمضان‌زاده به کردستان که دکترای چالش‌های قومی از اروپا است اولین گام رئیس جمهوری در اجرای برنامه‌هایش در کردستان بود. تغییر تدریجی مدیریت‌های منطقه و استفاده از برخی از نیروهای کرد سنی مذهب در رده مسئولینی چون معاونت برنامه‌ریزی استاندار، دو فرماندار کامیاران و دیواندره، مدیر کل راه و ترابری، صنایع، اموراداری و اقتصادی، مجوز تاسیس و انتشار چندین نشریه دوزبانه کردی - فارسی، شروع فعالیت برخی احزاب جدید التاسیس کشور در منطقه کردستان، برگزاری دوجلسه ویژه هیات دولت در ارتباط با مسائل استان کردستان، انتخاب مشاوران جوان استاندار در سطح استان برای تعدادی پروژه

اجتماعی و اقتصادی، همچون اتمام پروژه برق رسانی به روستاهای بالای ۲۰ نفر در سطح استان، حذف گردنه ماموخ در میانه راه سنندج به سمت سقز و بیجار، گسترش سطح خانه‌های بهداشت در سطح روستاهای استان، اختصاص مقادیری ارز برای رفع برخی معضلات صنعتی کردستان طی سال ۷۹، برگزاری انتخابات شورای شهر و نیز انتخاب مجلس ششم و بدنبال افشا عوامل قتل‌های زنجیره‌ای توقف این اقدامات در کل کشور و مناطق کردنشین از جمله این اقدامات مثبت است.

شروع اصلاحات و چشم انداز مثبت تحولات آتی تا جایی تاثیر گذار بود که حتی برخی احزاب اپوزسیون کرد مانند حزب دمکرات مردم‌رابه مشارکت در انتخابات شوراها و مجلس ششم و نیز برگزاری مذاکره با دولت مرکزی دعوت نمودند.

معناداری این درصد کم مشارکت وقتی چشمگیر تر می گردد که توجه داشته باشیم در هفتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ۸۲/۰۹ درصد واجدین شرایط این استان علیرغم تحریم انتخابات توسط احزاب اپوزسیون کرد، در انتخابات مشارکت داشتند و در هشتمین دوره این درصد مشارکت بنا به آمارهای رسمی به ۵۳/۴۵ درصد کاهش یافته است!

در این راستا انتخاب دکتر جلال جلالی زاده به عنوان نماینده مجلس ششم در حوزه سنندج، دیواندره و کامیاران که پدر و برادرش در جریان ترور توسط همان احزاب مجروح گردیده، نشانگر چشم انداز مثبت مردم به اصلاحات است. چه این شاخصه (یعنی از دست دادن پدر و برادر و مجروح شدن وی) می تواند حربه‌ای باشد برای سم پاشی و تخریب علیه وی و نهایتاً شکست در انتخابات!

اما علیرغم این تحولات مثبت؛ اتفاقات و حوادث ناگوار و برخی کاستی‌ها و فعالیت‌ها روی دیگر اوضاع سیاسی - اجتماعی کردستان رابه تصویر می کشد که نمونه‌هایی از آن عبارت است از: پخش برخی برنامه‌ها در رسانه ملی چون «پروانه‌ها می نویسند» و نیز «لانه شیطان» و همچنین برخی برنامه‌ها خصوصاً در ایام فاطمیه که از نظر اهالی توهین به اعتقادات و یا فرهنگ آنان تلقی می گردد، مقاومت در برابر تغییر برخی نیروها خصوصاً در سطح روسای آموزش و پرورش در منطقه و استفاده از روسای سنی مذهب در سطح شهر سنندج و سایر مناطق شهری بزرگ کردستان، کمبود سرمایه‌گذاری صنعتی، ادامه فعالیت گزینش‌ها با رویه پیشین (تقریبی) و از همه مهمتر دو اتفاق و رویداد جدی و ناگوار، یکی مربوط به حوادث خشونت بار پس از دستگیری اوجالان در سطح سنندج و دیگری ابطال نتیجه

انتخابات شهرستان سقز و بانه پس از انتخاب جوان روشنفکر کرد «خالد توکلی».

بدنبال دستگیری عبدالله اوجالان رهبر حزب کارگران کرد ترکیه (P.K.K.) و استفاده ابزاری رسانه ملی از این قضیه (به گونه‌ای که در برنامه‌های متعدد خبری و تفسیری خود در حالیکه اوجالان دست بسته در اختیار نیروهای امنیتی ترکیه قرار دارد و تمرکز بر خبر آن و انتقادات جدی علیه امریکا و اسرائیل که در کنار نیروهای امنیتی ترکیه زمینه بازداشت اوجالان را فراهم کرده اند) در مناطق کردنشین کشور اعتراضاتی به نحوه این دستگیری رخ داد که در طی حادثه‌ای مشکوک در سنندج متأسفانه تعدادی جان باختند. عدم برخورد شفاف مسئولین سیاسی و امنیتی و قضایی با علل و عوامل بوجود آورنده حادثه و عدم اطلاع رسانی شفاف نسبت به ابعاد قضیه، و عدم پاسخگویی ریاست جمهوری نسبت به درخواست مردم منطقه در جهت تشکیل گروه ویژه تحقیق و تفحص و معرفی مسببان حوادث خشونت بار سنندج، موجبات نارضایتی شدید آنان را فراهم ساخت. نامشخص بودن تعداد کشته شدگان، مجروحان و دستگیرشدگان و نیز ابهامات فراوان پیرامون علل وقوع این قضیه، بی تردید یکی از نقاط ضعف در کار دولت اصلاحات بود. خصوصاً آنکه شایعات گسترده در سطح مناطق کردنشین، برخی عوامل وابسته به مخالفان اصلاحات را در ارتباط مشکوک با قتل‌های زنجیره‌ای و حمله به کوی دانشگاه و مسبب این حوادث می دانستند.

همچنین پس از برگزیده شدن «خالد توکلی» جامعه شناس جوان سقزی به عنوان نماینده حوزه‌های سقز و بانه در مجلس شورای اسلامی، ابطال نتیجه آن انتخابات توسط شورای نگهبان آنهم بدون ارائه مستندات و دلایل مشخص از دیگر رویدادهای این دوره می باشد. در این زمینه استاندار کردستان طی سخنانی مندرج در هفته نامه سیروان مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۵ اعلام داشت «تنها جانی که بدون بازشماری حتی یک رای، انتخاباتش باطل شد حوزه سقز و بانه بود، چراکه در سه مرحله بازرسی حتی یک صندوق هم بازنشد و تا بحال هم هیچ دلیلی برای ابطال آن از سوی مراجع ذیربط به ما ابلاغ نشده است.»

در همین زمینه آمارها نشان می دهد که در انتخابات هفتمین دوره ریاست جمهوری از کل ۱۶۷۹۸۵ نفر واجد شرایط حوزه سقز و بانه ۱۴۴۱۲۲ نفر یعنی حدود ۸۵ درصد واجدین شرایط شرکت داشته‌اند، اما با کمال شگفتی در انتخابات اخیر یعنی هشتمین دوره ریاست جمهوری از مجموع ۲۰۳۵۱۷ نفر واجدین شرایط رای در حوزه بانه و سقز تنها ۹۳۱۹۷ نفر یعنی ۴۵/۷۹ درصد در انتخابات شرکت نموده‌اند.

بدین ترتیب نه تنها شاهد کاهش چشمگیر حضور مردم در صحنه انتخابات هستیم بلکه حتی از لحاظ عددی نیز حدود ۵۰۹۲۵ رأی به نسبت ۴ سال قبل، از میزان مشارکت مردم این حوزه انتخاباتی کاسته است. کافی است اشاره کنیم که ابطال نتیجه انتخابات سقز و بانه با توجه به محبوبیت «خالد توکلی» در سطح استان بی تردید در کل استان موجبات نارضایتی راتا حدودی فراهم نموده است. خصوصاً آنکه نهادهای ذیربط به ویژه شورای نگهبان در این زمینه اطلاع رسانی شفافی جهت اطلاع مردم منطقه و اقناع افکار

عمومی ارائه نمودند.

برخی آگاهان، ضعف مدیریت اجرایی انتخابات را از عوامل مؤثر در کاهش مشارکت می‌دانند و این ضعف را بدین شکل عنوان می‌کنند که اهالی مناطق روستائی کردستان غالباً کشاورز و دامدار بوده و به ویژه در زمینه کشت توت فرنگی فعال هستند و نوع اشتغال آنان ایجاب می‌نماید که در طی روز در محل دامداری یا کشت که قاعدتاً از روستا فاصله دارد باشند و لذا حضور آنان در طی روزهای صندوق‌های رأی ناممکن و یا لاقلاً بسیار مشکل است.

از طرف دیگر رویه دوره‌های قبل که زنان یا فرزندان می‌توانستند با ارائه شناسنامه پدر خود به جای اورای دهند این بار مورد قبول هیئت‌های اجرایی قرار نگرفت ضمن تمام این مسائل قابل توجه است که هیئت اجرایی زمان رأی‌گیری رانیز کاهش داده و سریعاً از روستائی به روستای دیگر رفته و رأس ساعت ۹ نیز رأی‌گیری را پایان دادند.

این گواهان حضور عده‌ای از روستائیان را در ساعات نیمه شب و در مقابل فرمانداری مبنی بر درخواست انجام رأی‌گیری از دلایل و شواهد اظهارات خود یاد می‌نمایند.

برخی دیگر ضعف تبلیغات کاندیداها را خصوصاً در روستاها و عدم ارسال پوستر و تراکت و حتی اعزام سخنران به مناطق روستائی توسط ستادهای انتخاباتی از جمله دلایل کاهش شور و اشتیاق مردم برای حضور در انتخابات اعلام نموده‌اند. ضمن آنکه پیش‌بینی پیروزی خاتمی قبل از برگزاری انتخابات نیز خود می‌تواند دلیل دیگر باشد.

البته جدای از عوامل فوق و عدم مشارکت تعداد زیادی در سطح کشور در انتخابات اخیر، نشانه همسانی علل کاهش مشارکت در کلیه مناطق کشور به صورت تقریباً هماهنگ است. البته در این مقاله تنها سعی گردید به علل منطقه‌ای این پدیده نظری افکنده شود. در همین مورد لازم به ذکر است که اعلام تحریم انتخابات از سوی برخی احزاب اپوزسیون کرد مانند حزب دمکرات می‌تواند ولواندک در این کاهش مشارکت مؤثر باشد.

همانگونه که مشاهده گردید دهه ۷۰، دهه اعلام نارضایتی مردم کرد از وضع موجود آنهم به صورتی کاملاً مسالمت‌جویانه است.

نتایج انتخابات اخیر نشان داد که اگرچه مردم مطالباتی دارند و آنها را هم کاملاً برآورده شده نمی‌بینند معذالک برخلاف انتخابات ششمین دوره رایشان «برنگشته» است. یعنی به رقبای خاتمی حتی نیم نظری نیز نیافتند. دیدیم رأی توکلی از حدود ۲۱۲ هزار دوره ششم در دوره هشتم به ۲۸ هزار نفر کاهش یافت. یعنی مردم در میان محافظه کاران در جستجوی برآوردن خواست‌های خویش نیستند و این هشدار است بس روشن به دولت دوم سید محمد خاتمی جهت توجه به مطالبات مردم، پاسخگویی شفاف به خواست‌هایشان، اجرای برخی اصول معطل قانون

اساسی مانند اصل پانزده، مبنی بر رعایت حقوق تمامی شهروندان ایرانی فارغ از تعلقات زبانی، مذهبی و منطقه‌ای. این موارد قاعدتاً بر مسئولیت دولت و مجلس اصلاحات خواهد افزود خصوصاً آنکه برخی رقبای با استفاده از موقعیت ایجاد شده در حال خلق بهانه و سپس بهره‌برداری از آن هستند.

کردستان امروز مملو از جوانان اندیشمند، و تحصیل کرده، خردگرا، اصلاح طلب و ایران دوستی است که استفاده از ظرفیت و توان و تخصص آنها در منطقه و اقصی نقاط کشور، زمینه‌ساز ایرانی آباد و آزاد خواهد بود.

به امید آنگروز

پانوش:

محقق کرد

۱- رقم دقیق جمعیت کردستان در سال ۱۳۵۷ حدود ۱۳۴۶۳۸۳ نفر می‌باشد.

۲- البته با توجه به محاسبه دقیق و جدید شرایط رای در استان کردستان مقداری کمتر از ۸۵۰ هزار نفر (ونه ۹۱۰ هزار نفر اعلام شده توسط مراجع رسمی) می‌باشد بنابراین میزان مشارکت به حدود ۵۷/۲ درصد خواهد رسید. گرچه این نسبت مقداری رشد خواهد کرد اما در حال باز نسبت مشارکت بسیار پایین است.

۳- درباره این ۱۳ هزار پروژه سخن‌های گفتنی فراوان است!

«هشتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری» نتایج شمارش آرا در استان کردستان

ردیف	نام شهرستان	تعداد شعب	جمعیت واجد شرایط	کل برگ رای ماخوذه	برگه‌های رای صحیح		برگه‌های رای باطله ماخوذه		سید محمد خاتمی	عبدالله جاسبی	احمد توکلی	
					درصد	تعداد رای	درصد	تعداد رای				
۱	بانه	۷۸	۷۰۲۱۳	۳۲۲۴۴	۳۱۳۶۲	۸۸۲	۷۷۹	۲/۴۲	۲۶۹	۰/۸۳	۶۹۷۷۶	۹۲/۳۵
۲	بیجار	۹۹	۷۸۵۵۶	۳۵۶۰۵	۴۴۷۰۹	۸۹۶	۴۴۷۸	۹/۸۲	۵۵۰	۱/۲۱	۳۷۲۰۱	۸۱/۵۷
۳	دیواندره	۱۰۸	۵۴۴۹۵	۳۲۳۵۶	۳۱۸۲۳	۵۳۳	۸۷۶	۲/۷۱	۴۶۴	۱/۴۳	۲۹۸۰۱	۹۲/۱۰
۴	سفر	۱۲۲	۱۳۳۲۰۴	۶۰۹۵۰	۵۹۱۴۸	۱۸۰۲	۲۱۲۳	۳/۴۸	۵۲۹	۰/۸۷	۵۴۸۸۷	۹۰/۰۵
۵	سنندج	۲۰۱	۲۵۳۸۵۴	۱۲۴۸۰۷	۱۲۰۴۵۰	۴۳۵۷	۸۰۰۹	۶/۴۲	۲۲۵۱	۱/۸۰	۱۰۴۷۹۵	۸۳/۹۷
۶	قره	۱۳۶	۱۳۲۷۷۳	۸۳۳۵۳	۸۱۷۴۳	۱۶۱۰	۸۲۱۱	۹/۸۵	۱۴۰۹	۱/۶۹	۶۹۲۰۷	۸۳/۰۳
۷	کامیاران	۷۳	۶۷۰۳۱	۳۶۸۹۳	۳۶۳۵۶	۵۳۷	۱۷۸۲	۴/۸۳	۲۲۴	۰/۶۱	۳۳۵۷۸	۹۱/۰۱
۸	مریوان	۱۷۲	۱۲۰۱۳۹	۷۰۳۸۸	۶۸۴۴۷	۱۹۴۱	۱۸۱۴	۲/۵۸	۵۵۳	۰/۷۹	۶۳۹۲۱	۹۰/۸۱
	جمع کل	۹۸۹	۹۱۰۳۶۴	۴۸۶۵۹۶	۴۷۴۰۳۸	۱۲۵۵۸	۲۸۰۷۲		۶۲۴۹		۴۲۳۱۶۶	